

ELS NOMS

El Vila-sec

Una de les famílies toponímiques més comunes en el nostre país, sobretot emprada en denominacions de nuclis urbans i masos, és la formada pels compostos en *vila-*. A tot arreu n'hi ha; i sinó mirem-ho: Vilallonga, Vilabella, Vilafranca, Vilanova, fins a les formes literàries de Vilaniu o Vilatrista. L'esquema d'aquests noms de lloc és molt simple: el substantiu *vila* que, com ja hem dit, es refereix a un element poblat, sigui poble o casa aïllada, seguit per un adjectiu que en remarca alguna característica. D'exemples, no en falten: Vilaclara, Vilafrerra, Vilagrassa, Vilabona, totes les quals deixen entendre quina és la seva qualitat. Certament, hi ha altres formes de composició toponímica a partir del substantiu *vila* (per exemple, *vila de*, com a Viladecans, Viladecavalls, Viladecols, etc.), però aquí no ens interessen.

L'estructura més simple, la formada pel substantiu *vila* més un adjectiu, implica que entre els dos components hi hagi concordança de nombre i gènere, de manera que, essent *vila* un mot femení singular, l'adjectiu que el segueixi també hauria de ser-ho: -llonga, -clara, -bella, -trista... He fet tot aquest preàmbul perquè vegéssiu que en el cas de Vila-sec, la nostra partida rural, això no es compleix. El lògic fóra que es digués Vila-seca, com n'hi ha moltes per tot el país, però en canvi l'adjectiu, en el nostre cas, és masculí i, per acabar-ho d'adobar, el nom va precedit per un article que és igualment masculí i que destarota tot l'esquema que fins ara ens havíem fet.

És cert que hi ha diversos casos en què el substantiu *vila* és seguit per un adjectiu en forma masculina. Per exemple, Vilaverd, Vilafort, Vilavenut. Les raons per les quals han perdut la marca femenina són diverses i, en alguns casos, desconegudes. Però el nostre Vila-sec té una explicació ben diferent.

Efectivament, la documentació ens demostra allò que ja podíem suposar, que el Vila-sec no té res a veure amb *vila*, sinó amb *vilar*. El malaurat Gabriel Secall, en les seves sucoses incursions a la nostra època medieval, va localitzar aquesta grafia en la llunyana data de 1292 (1): Vilar sec. Així doncs, la forma etimològica de la partida rural que s'estén vora la carretera de Vilallonga seria el Vilar Sec, com un mas documentat el 1378, que hi ha a Prats de Molló (Vallespir).

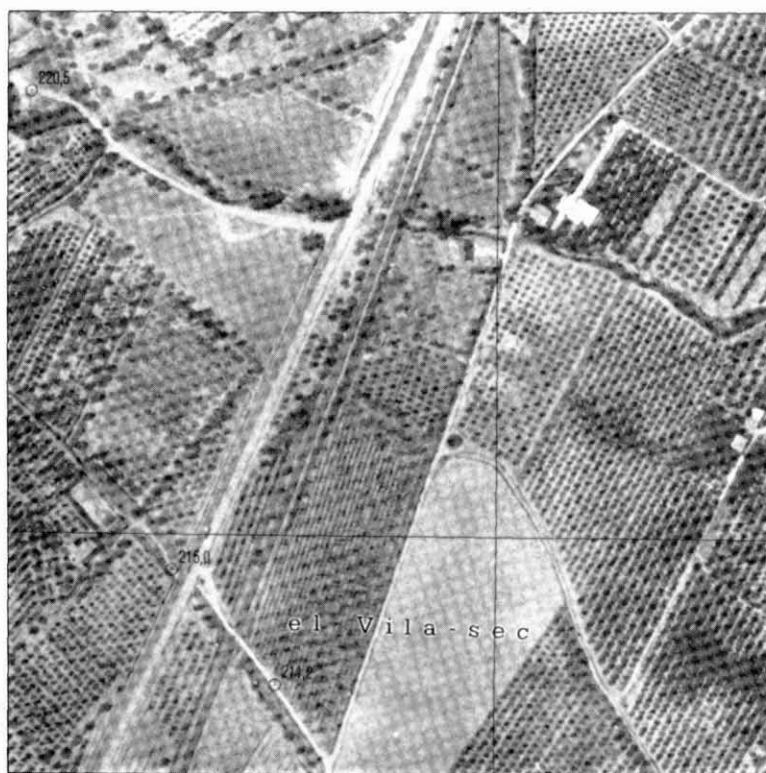
Aquesta explicació deixa clar per què el Vila-sec alcoverenc té article i adjectiu masculins, ja que el substantiu originàriament també ho era. Ara bé: per què va passar-se de Vilar Sec a Vila-sec? La raó és molt senzilla. Essent com és la *r* de Vilar muda, l'única diferència entre Vilar Sec i Vila-sec és l'accent: en el primer cas són dues paraules, cada una amb el propi accent; en el segon cas, una paraula sola amb accent a l'última síl·laba. Amb el pas del temps, com sol passar, les dues paraules de Vilar Sec van fossilitzar-se en una de sola, es va perdre el sentit original i, conseqüentment, va perdre's un dels dos accents, per la dificultat que representa la presència de dos accents en una mateixa paraula, sobretot si és una paraula curta. En podem trobar exemples a la llengua comuna, on de *pot ser* passem a *potser*. Un cas de toponímia ben

pròxima és el *mas Roig*, que esdevé el *Marroig*.; quan eren dues paraules hi havia els dos accents, però quan es produeix la fusió només es manté el darrer.

Aquesta explicació, que dóna resposta als problemes gramaticals de la paraula, també n'aclareix el significat, ja que *vilar* vol dir, simplement, oliverar, i això és perfectament comprensible tractant-se d'aquella partida.

J.C.B.

(1) Gabriel SECALL i GÜELL. *Breus consideracions sobre els jueus d'Alcover*, a "Centre d'Estudis Alcoverencs. Butlletí de divulgació", 15, Alcover, jul.-set. 1981, p. 13.

Fotografia aèria d'un sector del terme d'Alcover que mostra una part de la partida del Vila-sec, vora la carretera de Reus. (Institut Cartogràfic Català, E:1:5.000)